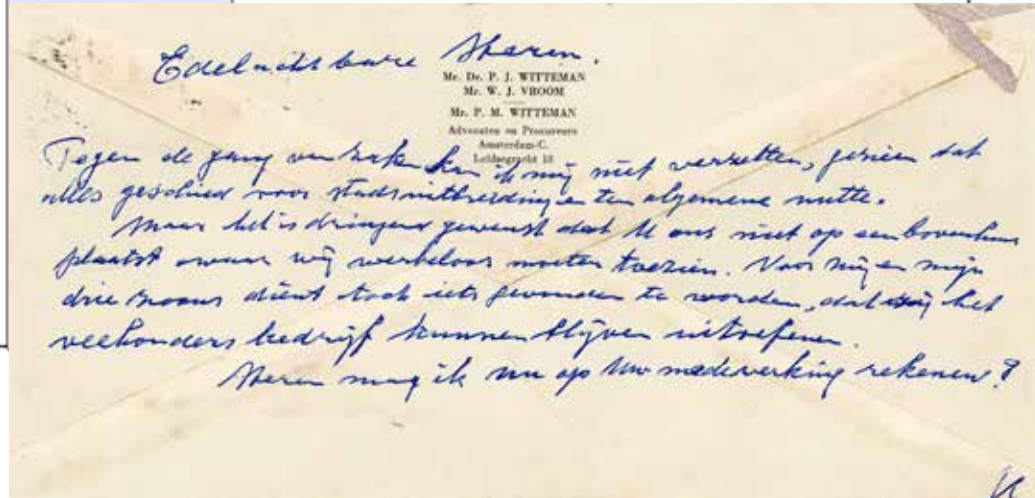

Bewoners - toen

1922 Onteigening van de Antoniushoeve

Veehouder vs. de Staat

Gijsbertus van Schaik kent de waarde van het land dat hij als hoofd van 'de gemeenschap van goederen' bezit. Zo'n twee jaar na zijn huwelijk met Hendrika Bon willen de Spoorwegdiensten - een staatsbedrijf - een deel van het land van de Antoniushoeve onteigenen. De ruimte rond het spoor tussen Amsterdam, Utrecht en Arnhem moet worden veiliggesteld voor later gebruik. Uit een bericht van advocaat en procureur mr. A.H.J. van den Biesen, dat bewaard is gebleven, is op te maken dat Gijsbertus die onteigening niet zomaar aanvaard heeft: *'Weledele heer. Met genoeg kan ik u berichten, dat de Rechtbank bij vonnis van heden de aan u toe te kennen schadeloosstelling in de u bekende onteigeningszaak heeft vastgesteld op f 88.464.85. Indertijd is u aangeboden f 63.480.-'* In de geldwaarde van nu krijgt hij ongeveer 975.000 euro. Op 14 april 1922 tekent Gijsbertus een huurcontract met de Nederlandse Staat. Om een indruk te geven van de op te brengen pacht: Gijsbertus start met 1500 gulden per jaar (nu zo'n 16.000/ 17.000 euro). In 1930 betaalt hij voor het land 1.633,67 gulden en voor de opstallen 350 gulden. In 1943 616 gulden, en in 1949 616,58 gulden voor land en opstallen samen. In 1954 betaalt Hendrika 616,58 gulden. Als hij in de toekomst had kunnen kijken had hij het contract waarschijnlijk met dubbele gevoelens getekend. Met het verworven kapitaal kocht hij nieuw land (in Nigtevegt), had hij een buffer en stelde hij de toekomst van zijn kinderen veilig. Wat Gijsbertus niet kon weten is dat hij een hebbertig beest binnenhaalde: de verstedelijking die langzaam maar zeker oprukte en zijn dorp zou opsorpen. Eerst zijn het de Spoorwegdiensten die land nodig hebben, dan wil Amsterdam uitbreiden, en vanaf de jaren dertig heeft de gemeente Ouder-Amstel voortdurend plannen zoveel mogelijk woningen te bouwen. En altijd ligt de Antoniushoeve in de weg. Huurcontracten golden voor een of twee jaar, de latere pachtcontracten voor twaalf jaar, en altijd is er het artikel in opgenomen dat 'de verhuurster' het recht heeft de verhuur te beëindigen. Gijsbertus zelf heeft de concrete dreiging van opzegging van de pacht niet hoeven mee maken. Zijn weduwe en de zoon die de boerderij erfde, Ferdinand, 'boer Ferd', des te meer.

boven: Reçu storting pachtgeld 1945

midden: Gijsbertus tekent het contract met de Nederlandse Staat 1922

onder: Hendrika's kladbrieftje op envelop van haar advocaten 1957

Bewoners - toen

Het is april 1957. Op de achterkant van een envelop van haar advocaten schrijft Hendrika Bon, sinds 1951 weduwe en 71 jaar oud, een kladversie van een brief aan de gemeente Ouder-Amstel:

'Edelachtbare heeren.

Tegen de gang van zaken kan ik mij niet verzetten, gezien dat alles gebeurt voor stadsuitbreiding en ten algemene nutte.

Maar het is dringend gewenst dat U ons niet op een bovenwoning plaatst waar wij werkeloos moeten toezien. Voor mij en mijn drie zoons dient toch iets gevonden te worden, dat zij het veehoudersbedrijf kunnen blijven uitoefenen.

Heeren, mag ik op uw medewerking rekenen?' (zie afbeelding)

De gemeente Ouder-Amstel, die in april 1956 het land rond de spoorlijn Amsterdam - Utrecht kocht van Amsterdam, wil het pachtcontract dat op naam van Ferdinand staat niet verlengen. In een brief van 7 februari 1957 aan de advocaat is de gemeente weinig zachtzinnig: 'Voor v. Schaik staat de zaak er alhier dus zodanig voor dat wij de mogelijkheid hebben op elk noodzakelijk moment ook het gebruik van de woning met stalling daadwerkelijk te doen eindigen, hetgeen, als vermeld, afhangt van de ontwikkeling der bouwplannen die wij in de loop van dit jaar op het in de aanhef vermelde terreinencomplex willen realiseren.'

Ze lijkt in de brief in te gaan tegen het advies van haar advocaten, die haar aanraden: 'op geen enkele wijze de houding aan te nemen alsof u in de opzegging van de pacht en een eventueel verzoek tot ontruiming zoudt berusten'. Hoe dan ook, zij en haar zoons blijven waar ze zijn. Zonder geldig pachtcontract. Vijf jaar later, juni 1962, doet de gemeente een compromisvoorstel.

Ferdinand hoeft niet de volle pachtprijs van vijf jaar achterstand te betalen, er zal noodzakelijk onderhoud gepleegd worden, en hij krijgt een contract voor twaalf jaar. Maar dan moet hij het wel eens zijn met een nieuwe clause in het pachtcontract: dat hij afziet van alle rechten die hij heeft uit hoofde van de

Veehoudster vs. gemeente Ouder-Amstel

1957 Eerste keer opzegging van de pacht

pachtovereenkomst uit 1955. In het voorstel heeft hij ook geen recht op een regeling voor de schadeloosstelling bij voortijdige beëindiging van het contract. Het compromis heeft Hendrika en haar zoons blijkbaar verzoend, want op 19 juli 1962 tekent Ferdinand een hernieuwd pachtcontract. Pachtprijs 1274,29 gulden (ongeveer 3600 euro) per jaar.

Doch 8 oktober van hetzelfde jaar schrijft ze opnieuw een brief:

'Aan de Weled. Heeren Burgemeester en Wethouders

In antwoord op Uw schrijven van 5-10-62 kunnen wij niet op Uw voorstel ingaan 'ten 1ste omdat wij niet van plan waren ooit de boerderij te verkopen ten 2de. Ik heb een gezin van 12 kinderen, en daarom geheel ons leven gewerkt hebben om aan onze kinderen een eigen bestemming te geven ten 3de Maar nu wij zoo aanvoelen als dat deze boerderij voor algemeen belang een andere bestemming zal gaan krijgen meenden wij als dat wij dat niet kunnen tegen gaan maar niet gaarne geven wij U 't navolgende in overweging, dat wij met onze kinderen overleg hebben gepleegd en een prijs vragen van 3.75 per meter, Maar wij zijn weer vrij van onze aanbieding als U hierop niet wil ingaan, na 1 november 1962 want dan verplicht u ons om een advocaat in handen te geven, maar liever doen wij dat niet, dat geeft maar kosten waar wij niet op gesteld zijn.'

Wat de gemeente precies voorstelde is niet meer te achterhalen, van een verbreking van de pachtrelatie tussen de gemeente en Ferdinand is het toen in ieder geval niet gekomen. Wel is er voortdurend gesticeld over de hoogte van de pachtprijs. De patstelling tussen beide partijen heeft de boerderij zelf geen goed gedaan. De gemeente had geen reden om de boerderij te onderhouden; Hendrika en later Ferdinand hadden die ook niet.

Een klein stuk land is altijd eigendom gebleven – ooit vergeten te onteigenen. Ferdinand betaalde er braaf ieder jaar Onroerendezaakbelastingen voor; Lot Sternheim en Jamie Bedford hebben het van de familie gekocht.